

ÉRTESÍTŐ

a Budapesti Városvédő Egyesület lapja

2011. május

XXIX. évfolyam, 4. szám

Kedves Tagtársaink!

Májusban különösen gazdag programajánlatunk várja a városvédőket: két új kötetet is megjelentetünk, kiállítást rendezünk a középkori pesti városfal ma is látható emlékeiről, kerekasztal-beszélgetést tartunk a városfal bemutatási lehetőségeiről. Várjuk mindazok jelentkezését, akik a Budavári Siklóról valamilyen kedves személyes emléket őriznek, és szívesen közrebocsátanák azt a júniusi új kiállításunk keretében. Várjuk azokat a jelentkezőket is, akik budapesti házak történetét, dokumentumait gyűjtik és kedvelik, és fontosnak tartják, hogy az új városvédő honlapra (www.budapestem.hu) ezek a házak fölkerüljenek. 2011 az Önkéntesség Éve, fontosnak tartjuk, hogy a városvédők a több évtizedes hagyományt folytatva, aktivitásban, lelkesedésben továbbra is példát mutassanak az önkéntes mozgalmak számára.

Götz Eszter

KEDVES TAGTÁRSAINK!

Kérjük, hogy **adójuk 1%-ának felajánlásával** támogassák a Budapesti Városvédő Egyesületet és buzdítsák erre ismerőseiket is! Az 1%-ból eredő bevétel nagyban hozzájárul egyesületünk működéséhez és programjaink megvalósításához. Adószámunk: **19729224-1-41**. Köszönjük!

BVE titkárság

PROGRAMAJÁNLÓ

Szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt
május 5-én, csütörtökön 17 órakor

Pesti legendák: a középkori városfal története

című kiállításunk megnyitójára

a BVE Podmaniczky-termébe (Bp. V. Kossuth Lajos u. 14-16.).

A kiállítást megnyitja: *dr. Czétényi Piroska*

Látogatható: május 31-ig, H: 10-17:30, K-Cs: 10-16:30, P: 10-13 óráig

Városvédő Esték

Beszélgetés-sorozat Budapestről. Második rész:

A középkori pesti városfal

A beszélgetést **Ráday Mihály** vezeti. Beszélgetőtársai: a fővárosi és kerületi önkormányzat, a műemlékvédelem, az építész szakma és a civilek képviselői

Időpont: **május 19., csütörtök 16:30 óra**

Helyszín: a BVE Podmaniczky terme (Bp. V. Kossuth Lajos u. 14-16.).

A sorozatban havonta foglalkozunk egy-egy veszélyben lévő budapesti épület sorsával, jövőjével az érintett önkormányzat, a Főváros, a beruházók, az építészek és a helyi civilek képviselőinek párbeszéde révén. A májusban nyíló kiállításához kapcsolódva a második részben a középkori pesti városfalról lesz szó.

Szeretettel várunk minden érdeklődőt
június 1-jén, szerdán 16:30 órakor
Budapesti kultúrtörténeti séták 2. – A régi pesti Városvall mentén

című könyv bemutatójára egyesületünk Podmaniczky termébe

(Bp. V. Kossuth Lajos u. 14-16.).

A könyvet bemutatják a szerzők

A könyv a Budapesti Városvédő Egyesület és a Fekete Sas Kiadó közös kiadványa.

A bemutató alkalmával kedvezményesen (2.500,- Ft) megvásárolható!

Szeretettel várunk minden érdeklődőt

május 24-én, kedden 17 órakor

Szabó Barbara: A Szent Rókus templom története című könyv bemutatójára.

Az eseményen elhangzik Monteverdi: Szent Rókus éneke c. műve, közreműködnek: *Szabó Barbara* és *Balázs Adrienn* (ének), valamint *Budai Miklós* (lant)

Séta az ókori Aquincum katonavárosában

Óbuda Napja alkalmából, **május 7-én, szombaton 9 órától a Nagyszombat utcai amfiteátrumtól (Viador utcai kapu)** indul vezetés, amely során megismerkedhetnek a résztvevők az ókori Aquincum katonavárosával. Főbb állomások: amfiteátrum, légiótábor déli kapuja, Fürdő Múzeum, keleti kapu. A séta egyes állomásai közt lehetőség van a tömegközlekedés igénybevételére.

KISS IMRE KÁROLY ZENÉS, VETÍTETTKÉPES ELŐADÁSAI:

Május 3-án, kedden 10,30 órakor *Zenés barangolás a Felvidéken (Nyugat-Szlovákia)*, a Budavári Művelődési Házban (I. ker. Bem rakpart 6.)

A tavalyi hagyományokat folytatva idén májusban is lesz Határjárás!

A Hegyvidék- KFKI Optimista SK természetbarát szakosztálya és a Gémes TE **2011. május 22-én** második alkalommal rendezi meg a „Határjárás 17/27/45” teljesítménytúrát. A rendezvénnyel szeretnénk a figyelmet ráirányítani a műemlék jellegű határkövekre. Az alapötletet dr. Szentpétery Tibor *A XVIII.-XIX. században kihelyezett Budapesti határkövek* című albuma szolgálta. A túra nyomvonalával igyekeztünk a XIX. századi határhoz igazodni. A túra útvonala a Rómaifürdő HÉV megállótól Kamaraerdőig – Kő-ér patakig – követi a határárkot és a határköveket. A túránk során 130 db nagyméretű, 1878 és 1882 között állított határkövet fogunk érinteni. A rajt helye: Rómaifürdő HÉV megálló, indítási idő: 8-10 óra, a cél helye: Húvösvölgy (17 km), Normafa (27 km) vagy Kő-ér patak (45 km). Részletek a honlapokon: <http://kosportal.hu/tura>, <http://www.gemeste.hu/>, www.teljesitmenyturazoktarsasaga.hu, Információ a rendezőktől: Németh László: 06-30-953-6725, Dravec Ferenc: 06-30-368-8793

A Józsefvárosi Galéria (VIII. József krt. 70.; tel.: 313-9883) programajánlója:

Május 6-ig látogatható, munkanapokon 10-18 óráig *Pleszkán Écska* és barátai „Kobolderdő” című kiállítása
Május 4-én, szerdán 17 órakor Kisgrafika Barátok Köre: *Vasné Tóth Kornélia*, a Széchenyi Könyvtár kisnyomtatványtára munkatársának előadása: ex libris és hungarikakutatás címmel

Képek Józsefváros történetéből – vetített képes előadássorozat

Május 12-én, csütörtökön 16 órakor „Baptista és evangélikus templomok”. Előadó: *Martsa Piroska*, restaurátor, képzőművész, animátor

Május 12-én, csütörtökön 18 órakor: a Fővárosi Festő és Képező Stúdió *Belső és külső terek* c. kiállítása

Május 13-án, pénteken 18 órakor Hangverseny a Liszt-év alkalmából: Liszt Ferenc pályatársai, tanítványai, példaképei Magyarországon és Európa más országaiban II. Közreműködők: A Józsefvárosi Zenebarát Kör tagjai, valamint *Papp Gyula* zongoraművész, művészeti vezető: *Pálinkás Péter* karnagy

Május 14-én, szombaton 15 órakor Józsefvárosiak Együtt Egymásért Klub zenés délutánja. Klubvezető: *Harcz Nyári Margó*

Május 19-én, csütörtökön 15 órakor: *Pestieknek Budáról – A negyedektől az egészig, a városrészek, kerületek kialakulása – Vízváros*. Előadó: Saly Noémi irodalomtörténész

A Zuglói Helytörténeti Műhely (XIV. Uzsoki utca 57., tetőtér) programajánlója:

Május 20-án, pénteken 18:00 órakor: *Világra szóló kiállítások a Városligetben: Az 1896-os Millenniumi Kiállítás*. Előadó: Millisits Máté művészettörténész, muzeológus

A pesterzsébeti Csili Művelődési Központ programajánlója:

A pesterzsébeti Csili Művelődési Központ helytörténeti klubjában **május 10-én, kedden 17 órakor** Ettvel Zoltán *A gubacsi Határcsárda* címmel tart előadást. A találkozó helye a Vízvári László Terem, Csili „B” épület, Budapest, XX., Baross u. 55.

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája (XX. Kossuth L. u. 39.) programajánlója:

Május 5. - június 5.: 42. Tavasz Tárlat

CSOPORTÜLÉSEK, PROGRAMOK

Az egyesületi programok nyilvánosak és a belépés díjtalan!

Fotós csoport: minden hónap **első keddjén 16 órától**

Panteon csoport: minden hónap **második szerdáján 16:30 -tól**

Közlekedési csoport: minden **szerdán 17 órától**

Várostörténeti csoport: **május 20-án, pénteken 18 órakor** Világra szóló kiállítások a Városligetben: Az 1896-os Millenniumi Kiállítás címmel tart előadást *Millisits Máté* művészettörténész, muzeológus a Zuglói Helytörténeti Műhelyben (XIV. Uzsoki utca 57., tetőtér)

Templomtörténeti csoport: következő összejevetelüket **május 4-én szerdán 16,30-kor** tartják az egyesület Nagytárgyalójában.

Környezetvédelmi csoport: kihelyezett csoport-találkozót tartunk Ráckeveén, ahol megtekintjük az eredeti állapotnak megfelelően felépített Hajómalmot. A vasárnap különösen kedvező időpont, mert ezen a napon működés közben – a búza beöntésétől a lisztig – és szakvezetéssel tekinthetjük meg a különleges, "muzeális" malmot. Indulás: **május 15., vasárnap 9:35 -kor Közvágóhídról induló HÉV-vel**, mely 10,47 -re ér le Ráckevére. A HÉV állomástól 30-40 perc séta a ráckevei Piac-tér, ahol a Malom áll. Ez a séta alkalmas arra, hogy megcsodáljuk a barokk Savoyai kastélyt, a Fekete Sas vendéglő épületét, a Szerb templomot.

Költségek: HÉV teljes árú menetjegye, Budapest közig. határától 550,- Ft/ fő / út. Akinek nincs pesti bérlete, annak még a pesti szakaszra is jegyet kell váltania (320,- Ft/fő/út).

Belépő a Malomba: 500,- Ft/fő egységesen (nincs nyugdíjas kedvezmény és ingyenes jegy).

Visszaindulás: kb. 15 órakor. Felhívom a figyelmet, hogy a HÉV vasárnap óránként közlekedik! Nemcsak csoporttagjainkat, minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Csendvédelmi Bizottság: következő ülésüket **május 18-án, szerdán 16 órakor** tartják a BVE

székhelyén, melynek témája ismét a $2^{\left(\frac{SPL-40}{10}\right)}$ titkai. (A téma áprilisról lett májusra

halasztva, áprilisban Szabó Erik tartott vetítettképes előadást *Csendarchitektúra* címmel.)

Május 27-28-án *Prof. Dr. Széchezy Béla* által összehívott konferencia, a Környezetvédelmi Világnap és a Teremtés 21. Ünnepe alkalmából jön létre, itt ismét elhangzik Szabó Erik *Csendarchitektúra* c. előadása. A konferencia témája: Az önként vállalt csend/Mértéktartó életvitel, önkéntes munka. Helyszín: Budapest, I.ker. Polgármesteri Hivatal (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.)

Zengő Örökség csoport: a csoport májusi programját keressék weboldalunkon (www.varosvedo.hu).

Festészettörténeti Csoport: a csoport májusi programját keressék weboldalunkon (www.varosvedo.hu).

Szőnyi István Képzőművészeti Kör: minden hétfőn **15 és 18 óra** között tartja foglalkozásait a BVE Podmaniczky-termében, és szívesen fogadja a festészet és rajz iránt érdeklődőket. Vezető tanár: *Ferenczi Tiborné* festőművész, művészettörténész.

I. kerületi városvédő csoport: következő csoportülésüket **május 18-án, szerda 14 órakor** tartják a Budavári Művelődési Házban (I. ker. Bem rkp. 6.) tartják.

II. kerületi városvédő csoport: következő csoportülésüket **május 19-én, csütörtökön 15 órakor** tartják az egyesület székhelyén.

III. kerületi városvédő csoport: a májusi csoportülést az Óbudai Múzeumban tartják **május 16-án hétfőn 16,30 órakor**.

Terézvárosi csoport: **május 14-én, szombaton 10 órakor** az Orbitális Majális részeként *Keresztül kasul Terézvároson: A pesti Broadway*. Találkozás az Operett Színház előtt (VI. ker., Nagymező u. 17.). Közreműködik a Bajza Hangkör, *Háry Ferencné* vezetésével. A regisztrációs lapot kitöltő terézvárosi résztvevők helytörténeti kiadványt kapnak ajándékba!

Erzsébetvárosi Helytörténeti Klub: **május 24-én, kedden 15 órakor** helytörténeti és építészeti sétát tesznek a Wekerle-telepen. Vezeti: Nagy Tamás, a Wekerlei Társaskör Egyesület elnöke. Részvételi díj: 500,- Ft, a séta időtartama 2 óra. Találkozás a Kós Károly téren a templom előtt.

Kőbányai csoport: legközelebbi összejövetelét **május 19-én, csütörtökön 17 és 19 óra között** tartja a Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény épületében (X. ker. Budapest, Halom u. 37/b). Minden érdeklődőt szeretettel várunk *Bihari József: Kőbánya Irodalmi emlékei* című előadására. Ugyanitt a helytörténeti kiállítás megtekinthető: hétfő, kedd, szerda, péntek 10-14-ig, csütörtök 14-18 óráig.

XII. kerületi csoport: legközelebbi összejövetelüket **május 27-én, pénteken 16 órakor** tartják a Hegyvidék Galériában (XII. ker., Városmajor u. 16.).

XIII. kerületi Városvédő Csoport: **május 17-én, kedden** látogatás a FUGA Építészeti Központban. Vezeti: *Németh Marietta*. Találkozás **10 órakor** az Angyalföldért Egyesületben (XIII. ker. Váci út 50.)

Rákospalotai munkacsoport: májusi programjaink előkészítés alatt állnak, így kérjük, keressék fel weboldalunkat május elején (www.varosvedo.hu)!

Pesterzsébeti Városvédő Csoport: **június 7-én, kedden 14 órától** Értékkereső: az Erzsébeti Tűzörségen *Gere Imre* tűzoltó őrnagy vezetésével. Találkozás: 13:30-14 óra között a bejárat előtt (1201 Budapest, Vörösmarty u. 13-15.)

Promontor-Tétény munkacsoport: **május 16-án, hétfőn 17 órakor** tartjuk havi összejövetelünket a Klauzál Gábor Műv. Házban (XXII. Nagytétényi út 31-33.), melynek keretében **Charoussektől Kolonicsig – világhírű sportolók Budafok-Tétényben** címmel *Garbóci László* tagtársunk tart előadást. Az összejövetelre minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Május 29-én, vasárnap 08,30 órakor – hagyományainknak megfelelően, a Budatétényi Polgári Körrel közösen – **Hősök Vasárnapja** megemlékezést és koszorúzást tartunk a budatétényi Szent István templomnál (XXII. Bajcsy Zs. u. 20.).

Soroksári Grassalkovich Kör: **május 12-én és 26-án, csütörtökön 17 órakor** tartják következő összejöveteleiket a Közösségi Házban (Bp. XXIII. kerület, Grassalkovich út 154).

Aranytíz Helytörténeti Klub: május 26-án, csütörtökön 17 órakor 100 éves házak az V. kerületben – kerekasztal beszélgetés. Az előadás helye az Aranytíz (V. ker., Arany János u. 10.)

Rákoshegyi Bartók Zeneház (XVII. kerület, Budapest – Rákoshegy, Hunyadi u. 50.)
Programjaik olvashatók a www.bartokzenehaz.hu honlapon!

TAGTÁRSAINK ÍRJÁK

Egyesületünk központjában (1053 Budapest, Kossuth Lajos u. 14-16.) a könyvtár anyagának bővülése miatt az alábbi kiadványok helyben olvashatók: Papp József: Budapest dendrológiai értékei című tanulmány, valamint az Emlékfák és emlékkertek Budapesten című összeállítás.

Pesti László és Tarjányi Ferenc

A kiadványok felajánlását könyvtárunk számára ezúton is köszönjük Pesti Lászlónak és Tarjányi Ferencnek!

Hírességek a múltból

A Pesterzsébeti temetőben néhány évvel ezelőtt a Városvédő csoport gránit emléktáblát állíttatott a település alapítóinak tiszteletére. Czúni Imre, a Pesterzsébeti Városvédő Csoport tagja az elmúlt évek során hosszas kutatómunkát végzett. Számptalan hírességnek, történelmi személyiségnek, neves embernek talált a sírjára. Április 16-án került sor az első temetői sétára, ahol a végzett kutatómunka eredményét bemutathatta. A nagy számú érdeklődő közönség megtekinthette a fontos és különleges sírokat. Az 1848-as forradalmártól a festőművészig, a futballistától a plébánosig, a világsúcstartótól az építészig sok hajdani érdekes ember életébe tekinthettünk be egy-egy perc erejéig. Több különleges meglepetésben is volt részünk. A séta elején egy apa és fia, két trombitaművész, a Mészáros-duó az Il Silenzio c. művel hangolta rá a látogatókat a temetői sétára. Az 1956-os forradalom hőseiről az előadó felkérésére Somogyváry Géza városvédő tagunk a forradalom résztvevője tartott megemlékezést. A séta végén pedig Czétényi Vilmos, festőművész, az Átlók Művészeti Alkotócsoporthoz alapítója sírjánál a művész özvegye jóvoltából egy eddig még nyilvánosság előtt sosem szerepelt alkotást tekinthettünk meg. A séta teljes időtartama alatt a temető igazgatónöje, Desicsné Pálmai Erzsébet készséggel válaszolt a megjelentek kérdéseire, kötetlen formában. Kulturális élményekkel gazdagodva, elégedetten tértünk haza otthonainkba. Bízva a program folytatásában köszönjük Czúni Imre önzetlen, magas színvonalú előadását.

Árki Sándorné Kápolnási Magdolna

Gondolatok Budafok-Tétény civil szervezeteinek napjáról

A XXII. kerületben működő civil szervezetek 2011. április 9-én tartották a Budafok-Tétény Általános Ipartestület székházában, 2011. évi közös, nyilvános összejövetelüket. Hosszú évek óta hagyomány már, hogy ilyenkor tavasszal, a kerület civil szervezeteinek vezetői és képviselői nyilvános összejövetelt szerveznek, ahol munkájukkal, programjaikkal ismertetik meg az érdeklődőket, valamint egy-egy, a helyi civil szférát érintő kérdést beszélnek meg. Az ez évi összejövetelre a meghívást 26 – a kerület életében számottevő tevékenységet végző – civil szervezet fogadta el. Az összejövetel központi témája az önkéntesség európai éve volt. A rendezvényen a kerületi önkormányzat is képviseltette magát. A részvevő civil szervezetek saját asztalokat kaptak, ahol kiadványaikat, szóróanyagaikat is kitehették. Munkacsoportunk a Savoyai Jenő Asztaltársasággal és a Mihalik Sándor Helytörténeti Körrel kisközösséget alkotva foglalt asztalt magának, ahol többek között néhány egyesületi kiadvánnyal és munkacsoportunk anyagaival mutatkoztunk be.

A rendezvényt Jurás László, a helyi Ipartestület elnöke nyitotta meg, majd Garbóci László tagtársunk beszélt az Ipartestület múltjáról, megalakulásáról és történetéről napjainkig. Rövid bemutatkozások és prezentációk keretében az érdeklődők megismerkedhettek az EU támogatással készülő Borváros projekttel (Promontorium Polgári Casino), Klauzál Gábor egészalakos szobrának felállításával kapcsolatos munkálatokkal (Klauzál Gábor Társaság), a budatétényi civilek „hontalanná” válásával (Budatétényi Polgári Kör), a bohócdoktorok egyesületének támogatási kérdéseivel (Magyar Nők Szövetsége helyi szervezete), valamint a Széchenyi-kártya

adta vállalkozói lehetőségekkel (Ipartestület) és rövid tájékoztató hangzott el a Kereskedelmi és Iparkamara képviselője részéről is, munkájukról. Ezeket követte a nap két központi előadása (Bécsy Etelka kormány főtanácsadó – KIM: *Civil jövőkép*; valamint Vass Csaba szociológus, filozófus, egyetemi tanár: *A civil szervezetek szerepe, fejlődése, tendenciái a mai társadalomban, az önkéntesség európai éve tükrében*). Az előadásokat követő kerekasztal-beszélgetést – melyben munkacsoportunk képviselői is aktívan részt vettek – Szigeti Zoltán (Budafoki Péter Pál utca és Környéke Polgári Kör) vezette. A hozzászólásokból kitűntek a pártpolitika városunk életébe való beavatkozásának egészségtelen torzulásai, a helyi hatalom és a civil szféra kapcsolata, a közöttük fennálló konfliktusok és azok okai, a civilek sérelmei, támogatottságuk és elismertségük ellentmondásai. A rendezvény végére körvonalazódott, hogy a helyi civil szervezeteknek meg kell teremteniük egy állandó együttműködési fórumot érdekeik közös érvényesítése és a közéleti döntések meghozatalában való kikerülhetetlenségük megteremtése érdekében. Ehhez a gondolathoz a helyi városvédők is támogatólag csatlakoznak és az együttműködésnek aktív részesei kívánnak lenni. Ezúton is köszönet az Ipartestületnek a rendezvény befogadásáért, a helyszínért, valamint az összejövetelen résztvevőket a kiszáradás ellen nemes üdítőkkal védő, az összejövetelt támogató Lics Pincészetnek és Törley Pezsgőpincészetnek!

Bartos Mihály

A Környezetvédelmi Csoport hírei

Gömörszőlős, az „ökofalu”

A magyar-szlovák határ mentén található Gömörszőlőst ma „ökofaluként” emlegetik itthon, sőt a határon túl is. Gömörszőlős első okleveles említése 1232-ből való. Régi neve Poszoba volt, 1904-től a hajdani szőlőkultúra emlékeként lett Gömörszőlős, s így az egyetlen község, amely ma is őrzi a történelmi Gömör nevét. A lakosság hosszú ideig szinte teljes egészében mezőgazdaságból és állattartásból élt, önálló gazdálkodást folytatott. A környék ipari fejlesztése nyomán a munkaképes lakosság nagy része elköltözött, a lakosság száma erőteljesen csökkent. Egyre inkább feledésbe merült a hagyományos életforma, megszűntek a népi mesterségek. Elzártágánál fogva azonban számos hagyományos lakóháza, gazdasági épülete maradt fenn, amelyek ma is meghatározói a településképeknek. A Téglatornácós ház 1885-ben, a Füstősház 1830-ban épült. Az itt élők azonban ragaszkodnak lakhelyükhöz és szívvel-lélekkel kötődnek múltjukhoz. A falubeliek elképzelései találkoztak az 1992-ben létrejött, 1993-tól gömörszőlősi csoportot is működtető Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány céljaival. A fenntarthatóság jegyében olyan fejlesztési programot valósítanak meg, melynek segítségével példaértékűen őrzik meg népi értékeinket. Dr. Gyulai Iván ökológus vezetésével a „Gömörszőlős, egy fenntartható falu” címet viselő falufejlesztő program kapcsán számos régi épületet újítottak fel, szervezik, ösztönzik a népi kismesterségek és népművészeti hagyományok fenntartását, segítik a turizmus szervezését. Létrehoztak egy gyapjufeldolgozó műhelyt és egy oktatóközpontot. Nem skanzent, hanem élő falut szeretnének fenntartani, és megmutatni a látogatóknak azt a helyet, ahol a fenntarthatóság napi gyakorlatot jelent. Néhány példa:

- Melegvíz kollektorral: A kollektor szennyezés nélkül állít elő hőenergiát és rövid időn belül kitermeli a beruházási költségeket. A gömörszőlősi oktatóközpontot és a szállásépületet a központ tetején lévő, 15 m²-es kollektor látja el használati melegvízzel.

- Napkollektoros gyümölcsaszaló: Az egyik legrégebbi tartósítási módszer az aszalás, amely teljes értékű, tartósítószer-mentes eljárás. Az oktatóbázison napkollektoros gyümölcsaszalót is bemutatnak, melynek működési elve egyszerű. A fekete kollektorfelszín elnyeli a napsugárzást, felmelegszik, és felmelegíti az előtte és mögötte lévő levegőt. A meleg levegő felfelé áramolva keresztülhalad az aszalóhálón. A felmelegedett levegő relatív páratartalma kisebb, mint a környezetéé, így nedvességet von el az található aszalóvalókból.

- Egyedi szennyvíztisztítás: Magyarország sok településén nem megoldott a szennyvízkezelés. A Singulair nevű berendezést a csatornázás, illetve a szikkasztók használatának kiküszöbölésére fejlesztették ki, mely biológiai módon tisztítja a szennyvizet. A berendezés élőiszapos technológiával dolgozik, a mélylevegőztető-keverő egység stabilizálja az iszapot és optimális életteret biztosít a tisztítást végző mikroorganizmusok számára.

- Hasznosított csapadékvíz: az ökofaluban jelenleg folyik egy olyan rendszer kiépítése, amely az oktatási épület WC-it látja el csapadékvízzel, a fennmaradó csapadék öntözésre, gyapjufestéshez szolgál majd.

Széllel szivattyúzni: a szélkerékkel összekötött szivattyú már tíz éve működik. Kis kapacitással, de folyamatosan emel vizet a felszínre, amit egy tárolóban összegyűjtve öntözésre használnak. A berendezés rendkívül egyszerű. A szél megforgatja a szélkereket, amely egy excenteren keresztül le és fel mozgat egy

merev rudat, melyhez a víz színe alatt egy dugattyús szivattyú van kötve. A merev rúd védőcsőben mozog, és ebben a védőcsőben pumpálja fel a szivattyú a vizet is. A szivattyút úgy tervezték, hogy ha nem fúj a szél, szép lassan elejti a vizet. Ez azért lényeges, mert így a téli fagyban is képes vizet szivattyúzni.

- Komposzt-toalett: Az angol WC alkalmanként, mintegy 6–10 liter víz öblítésével rengeteg ivóvizet pazarol. A komposztáló toalettek vagy humusz-toalett (WC helyett HC) olyan vízöblítés nélküli toalett, melyben a fekália, valamint a szerves háztartási és kerti hulladék zárt, hőszigetelt és szellőzéssel ellátott tartályba kerül. A tartályban talajbaktériumok segítségével 1,5–2 éven át zajló érleléssel a keverék eredeti térfogatának kb. 1/5-ére csökken. A kórokozók a komposztálás hőfoka (kb. 65°C) és hosszú időtartama, valamint a mikroorganizmusok antibiotikus hatása miatt elpusztulnak, és végeredményként szagtalan, nem fertőző humusz keletkezik.

- Faelgázosító kazán: a fatüzelésű kazánok használata mindenütt ajánlott, ahol nagyobb mennyiségű megújuló biomassza áll rendelkezésre. A fűtőrendszer lelke a 40kw-os, elektronikus vezérlésű, fatüzelésű Künzel-kazán. A szilárd fűtőanyagok eltüzelésekor jelentkező kimagasló hatásfok (90%) eléréséről a hagyományos kazánoktól eltérően több kiegészítő berendezés gondoskodik (segédlevegőt befúvó ventilátor, a kazán fenekén található „turbótárcsa” és az áramlást kialakító levegőcsatornák).

- Az örökség védelme: a fejlesztések tervezése mindig összekapcsolódik az épített örökség védelmével. Az oktatóközpontot egy régi magtárból alakították ki, a szállásépület egy összeomlott cselédház helyén létesült. Ilyen épületben valósították meg a gyapjufeldolgozó műhelyt is.

- Százéves gépekkel termelnek: a csaknem százéves gépekkel üzemelő kártolóműhely működő ipartörténeti gyűjtemény, ahol a kártolás és a fonálkészítés folyamatát lehet végigkövetni. Az oktatóközpontban bemutatják a nemezelés technikáját. A termékek elkészítése gömöri hagyományokra épül, díszítésükhöz helyi motívumokat használnak, helyben, lehetőleg természetes alapanyagokból, egyedileg, kézi munkával készítik. Az ökofaluba látogatók számára ingyenes előadást tartanak a fenntartható fejlődés értelmezéséről és bemutatják a gömörszőlősi „Fenntartható faluprogramot” is. Népszerűek a természetismereti játékok, és sokan tekintik meg az oktatóközpont környezetbarát technikai berendezéseit, valamint a biokertet is. Erdemes minderről személyesen is meggyőződni!

Vándor Éva

Jeles évfordulók

150 évvel ezelőtt, 1861-ben született három nagy művésznünk: **Tóth István, Köllő Miklós és Róna József**. Mindhármuk pályafutása faszobrászattal indult, és később váltak neves szobrászművészekké.

Tóth István Szombathelyen született 1861. nov. 9-én és 1934. dec. 12-én halt meg Budapesten. Apja asztalosmester volt, az ő műhelyében tanult faszobrászatot. 1881-ben a Bécsi Képzőművészeti Akadémiára nyert felvételt, majd a Mesteriskolában Caspar von Zumbusch oktatta. Hazatérve Budapesten Stróbl Alajos mellett dolgozott, később a műtermét is megkapta a Várbazárban. Számos egyházi tárgyú szobrot, zsánerfigurát mintázott. Első jelentősebb alkotása a Nagyváradon álló Szent László bronzszobra. Szombathely főterét díszítik Szily János püspök, és Horváth Boldizsár igazságügyi miniszter bronzszobrai, valamint a ferences templom előtti Pietája. Az 1896-os millenniumi ünnepségekre készülődve sok megrendelést kapott. Az épülő Országház homlokzatára és belső termeibe készített szobrokat. A Vajdahunyad vár oromzati szobrai, a királyi palota négy mitológiai szobra, a Magyar Nemzeti Bank főkapuja kőalakjai is az ő munkája. A Várba felvezető úton, a Schulek Frigyes tervezte Halászbástya alatt áll Hunyadi János ércszobra, melyet a Beschorner műhely öntött ki 1900-ban. Tóth egyre ismertebbé vált, Fadrusz János is barátai közé fogadta. Később díszítő szobrokat, síremlékeket, kisplasztikákat készített. A tabáni Döbrentei utca 2. falán emléktábla jelzi, hogy valaha itt lakott. Szülővárosában, a Szent Quirinus altemplomában nyugszik, sírhelye Nemzeti Emlékhely.

Köllő Miklós 1861. december 23-án született Gyergyócsomafalván, és 1900. november 17-én halt meg Budapesten. Egy szász esztergályostól tanult mesterséget. 1876-79 között ösztöndíjas volt a Hosszúfaluban működő fafaragó iskolában. 1879-1882-ig Münchenben a Bajor Királyi Képzőművészeti Akadémián tanult. 1882-84 között Huszár Adolf, a kor legjelentősebb magyar szobrásza mellett segédkezett. 1884-85-ban Medgyesfalván gróf Lázár Jenőnek fából faragott magyar szobabelsőt készített. 1885-89-ig Zala György műtermében az aradi Szabadság-szobor kivitelezésén dolgozott. 1890-ben műtermet nyitott a Nefelejcs utcában. 1885-ban készítette a Kúria négy Atlasz-szobrát, 1895-96-ban a budai Vár belső, valamint az Országház külső díszítő munkáiban is részt vett. 1896-ban Zalától kapott megbízást az országalapító IV. Béla szobrának elkészítésére a Millenniumi Kolonnádon (1905). A Rózsák téri Szt. Erzsébet templom homlokzatán

lévő szobrok is az ő műhelyében készültek. Az 1897-es segesvári Petőfi Sándor szoboralakja Kiskunfélegyházára került, Garay János szobra Szekszárdot díszíti. 1901-ben helyezték el Reviczky Gyula Fiumei temetői síremlékét („a világ csak hangulat”). Síremlékét a Fiumei temetőben (28-21-55.sz.) találjuk, a Gerenday cég munkája.

Róna József 1861. febr. 1-én Lovasberényben született és 1939. dec. 31-én halt meg Budapesten. Hentsch Ignác építómester műhelyében inaskodott, itt tanult mintázást. Megismerkedett Lotz Károllyal, aki segítette pályája indulását. 1879-ben ösztöndíjjal Bécsbe ment, három évet Caspar von Zumbusch mesteriskolájában töltött. A korszak a magyar szobrászat megszületésének ideje volt. 1885-ben Berlinben első nagyszabású szobrával egy éves római ösztöndíjat nyert. 1886-ban Budapesten telepedett le. A *Megszorult Faun*-ért Röck Szilárd-díjat kapott. *Utolsó szerelem* c. művével Antwerpenben aranyérmes, Párizsban Grand Prix-t nyert. A hársfába faragott *József és Putifárné* 1910-ben állami nagydíjban részesült. 1922-ben a Műcsarnokban gyűjteményes kiállítással mutatkozott be. Bibliai, mitológiai témájú kisméretű naturalista szobrai nagy szakmai felkészültségről árulkodnak. Fő műve az 1896/97-ben elkészült Savoyai Eugén lovasszobra, ma a Várpalota Dunára néző homlokzata előtt áll. A szobor túlélte a II. világháború ostromait, a Várban a főváros egyik legszebb művészi alkotása. Zrínyi Miklós a szigetvári hős szobra 1902-től áll a Köröndön. Jelentős alkotásai a szegedi Kossuth szobor, a miskolci Szemere Bertalan, valamint komáromi Klapka György szobor is. Ő készítette a Gellért fürdő bejáratát díszítő szoborcsoportot is. Gödöllőn a parkban állították fel Erzsébet királyné szobrát. Róna mintázta az első, magyar nőnek állított köztéri szobrunkat Bischitz Dávidnééről (névéhez fűződik a Fővárosi Gyermekkert Egylet megalapítása). A Curia, ma Néprajzi Múzeum északi sarokrizalitján lévő *Elítelt* és *Felmentett* szobrok, és a Magyar Nemzeti Bankot díszítő női szobor is Rónaé. Sárkányölő Szent György szobormásolata Kolozsváron áll. Erkel Sándor Fiumei úti temetői síremlékét álló női alakban ábrázolta. Itt láthatjuk Telepy Károly és Klapka György síremlékét is. Az Andrássy út palotáiban is több gyönyörű szobra található. Nagyobb megbízása volt az 1896-ra elkészült Vígszínház külsejének eredeti plasztikai megformálása. Remek alkotások még a *Zsuzsanna két öreggel* és a *Zenelecke (Faunna)*. Hosszú élete során sikerek és kudarcok váltották egymást. Emlékirataiban olvashatjuk, „akkor váltam művésszé, amikor a mesterember és a művész-szerep végleg elvált egymástól.” Aktívan részt vett a közéletben, a királyi palotában rendezett kiállítások szervezésben.

Összeállította: dr. Horváth Péterné

UTAZÁSI AJÁNLATOK

KEN-EDI TRAVEL	1067 Budapest, Teréz krt. 3.; Nyitva: H-P 09:30-17:30	Eng.sz: U-001074.
Tel: 278-2156, 278-2157	www.keneditravel.hu	e-mail: info@keneditravel.hu

2011. tavaszi-nyári ajánlataink

76 OLDALAS, EGÉSZ ÉVI AJÁNLATUNKAT TARTALMAZÓ KATALÓGUSUNK IRODÁNKBAN KÉRHETŐ

Máj 22.	Eger-Kékestető-Gyöngyös busz, idvez., ebéd, bor	4.990,- Ft/fő
Máj. 28.	Léva-Zselíz-Pilisszentlélek busz, idvez., ebéd	3.990,- Ft/fő
Jún. 04.	Bécs-Schönbrunn busz, idvez.	5.490,- Ft/fő
Jún. 05.	Zirc-Veszprém busz, idvez., ebéd	4.990,- Ft/fő
Jún. 05.	Székesfehérvár-Martonvásár busz, idvez., svédasztalos ebéd	4.990,- Ft/fő
Jún. 11.	Losonc-Hollókő busz, idvez., palóc ebéd	4.490,- Ft/fő
Jún. 11.	Esztergom-Párkány-Szentendre busz, idvez., középkori ebéd	3.490,- Ft/fő
Jún. 12.	Fraknó Vára-Sopron busz, idvez.	4.990,- Ft/fő
Jún. 12.	Léva-Zselíz-Pilisszentlélek busz, idvez, ebéd	3.690,- Ft/fő
Jún. 18.	Szabadka (piaclátogatás + városnézés) busz, idvez.	3.990,- Ft/fő
Jún. 18.	Krisna-Völgy busz, csoportkísérés, helyi vezetés, BELÉPŐ, indiai ebéd, tánctanulás	6.990,- Ft/fő
Jún. 19.	Sörfőzdelátogatás Pilisvörösváron busz, idvez, sör, sörkorcsolya, élőzene	2.990,- Ft/fő

A BVE havonta megjelenő bulletinje

A programváltozás jogát partnereink és egyesületünk is fenntartja!

Telefon, fax: 321-1696

OTP 11705008-20092737-00000000

Adószám: 19729224-1-41

e-mail: budapesti@varosvedo.hu

honlap: www.varosvedo.hu

1053 Budapest, Kossuth L. u. 14-16.

Szerkesztői munka: Hegedűs Attila András

A kiadásért felelős: Götz Eszter